

Како се „чистила” Србија

КОАЛИЦИЈА ЗА НАДЗОР ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА

Одлука Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине да обустави акцију „Очистимо Србију” права је прилика да се преиспитају њени ефекти, трошкови, резултати и последице, али и тешке финансијске злоупотребе доскорашњег министра животне средине и просторног планирања и његових најближих сарадника, које су од почетка пратили ову контраверзну акцију.

25 милиона евра (2.485.000.000 динара) коштала је грађане Србије квазиеколошка акција „Очистимо Србију” у периоду од 2009–2012. године. Акција, чији су ефекти по заштиту животне средине безначајни а по јавне финансије погубни, спроведена је од стране Министарства животне средине и просторног планирања, у сарадњи са Фондом за заштиту животне средине.

За спровођење ове акције, која је, у значајном делу, по својој суштини класичан корупционашки посао, Министарство животне средине и просторног планирања је од Фонда за заштиту животне средине добило 1.820.000.000 (милијарду и осамсто двадесет милиона) динара, односно 73,24% укупних средстава. У периоду од 2009–2012. године председник Управног одбора Фонда за заштиту животне средине био је Оливер Дулић, који је истовремено обављао функцију министра животне средине и просторног планирања.

Фонд за заштиту животне средине, на основу предложених пројеката, одобрио је средства Министарству животне средине и просторног планирања у четири наврата, и то:

- Одлуком бр. 06–00–001/2009–05/5 од 30.01.2009. године додељено је 200 ми-

лиона динара (укупна вредност пројекта у 2009. години била је 600.000.000 динара);

- Одлуком бр. 06–00–004/2010–05/15 од 29.04.2010. године додељено је 600 милиона динара (укупна вредност пројекта у 2010. години била је 660.000.000 динара);
- Одлуком бр. 401–00–254/2011–01/1 од 06.04.2011. године додељена је једна милијарда динара (укупна вредност пројекта у 2011. години била је 1.200.000.000 динара);
- Одлуком бр. 401–00–372/2012–01/1 од 19.03.2012. године додељено је 20 милиона динара (укупна вредност пројекта у 2012. години била је 25.000.000 динара).

Предлози пројеката, које је Министарство животне средине и просторног планирања подносило Фонду за заштиту животне средине, не садрже детаљан план активности као ни детаљан буџет из кога би се прецизно утврдило како ће средства бити утрошена. То, међутим, није представљало сметњу да се 1.820.000.000 динара на реч и поверење одобри Министарству за заштиту животне средине и просторног планирања, које је, по свему познатом, било специјализовано за проневеру и злоупотребу новца грађана Србије.

Према подацима којима располаже Коалиција за надзор јавних финансија одобрена средства су већим делом додељивана локалним самоуправама, јавним предузећима и удружењима грађана, док је мањи део средстава, али по износу милионски, завршио на бесмисленим рекламирањима, непостојећим истарживањима и промоцији Министарства животне средине и просторног планирања и саме акције.

У периоду од 2009–2012. године, јединицама локалне самоуправе, јавним предузећима и удружењима грађана, за реализацију пројеката у оквиру акције „Очистимо

Србију”, одобрено је 1.473.694.348,70 динара, од чега је 753.032.596,03 динара плаћено из средстава Фонда за заштиту животне средине. Поред одобреног износа треба истаћи да је до тренутка писања текста (новембар 2012.) реализовано 247 од 415 одобрених пројеката, односно 59,52%.

На јавне набавке, које су спроведене у оквиру акције „Очистимо Србију”, потрошено је 60.596.005 динара. Укупно је реализовано 10 јавних набавки и свака је на свој начин нерегуларна. Све јавне набавке спроведене су или у преговарачком поступку без објављивања јавног позива или у поступку јавне набавке мале вредности, односно у поступцима који ограничавају или искључују конкуренцију. Ни у једном случају није постојао основ за примену преговарачког поступка без објављивања јавног позива, док су набавке мале вредности или бесмислене и непотребне или су на њих трошена средства која су далеко изнад упоредивих тржишних цена.

Примера ради, за израду веб портала акције „Очистимо Србију” Министарство животне средине и просторног планирања платило је предузећу „Logik Internet” из Ниша 2.561.013 динара, што је, према званичном курсу Народне банке Србије у тренутку закључења уговора износило 25.765 евра. Уговорени износ, који је у целости исплаћен иако уговорена обавеза није била извршена, је најмање 10 пута изнад тржишне цене. Тадашњи министар и његови најближи сарадници су се на све могуће начине трудили да оправдају овај бесмислен потез. Један од државних секретара у Министарству животне средине је изјавио да је цена толика због тога што веб портал садржи мапе са означеним локацијама дивљих депонија. Када му је новинар објаснио да су мапе бесплатне и да

се могу слободно преузети са интернета, он је рекао да је то тачно, али да су скуп сателити који снимају терен. Бивши министар, гостујући у емисији „Утисак недеље” 23. септембра 2012. године, на питање водитељке зашто је сајт толико скуп, одговара да је то зато што су на сајту објављиване информације о јавним набавкама које је спроводило министарство. Осим бесмисленог одговора, заборавио је да су те информације објављиване на веб сајту Министарства животне средине и просторног планирања, за чију је израду министарство 2008. године утрошило преко 20.000 евра, а уговор је закључен са истим понуђачем („Logik Internet”).

У 2009. години чак 3.401.982 динара (преко 35.000 евра) проћердано је на услугу промовисања и примене знака акције „Очистимо Србију” на мегаборду Клиничког центра Србије и кутијама за одлагање папира. Министарство никада није направило анализу ефеката ове активности, али се без обзира на то када је у питању подизање свести грађана о значају заштите животне средине очигледно не пита за цену.

За седмодневну промоцију акције „Очистимо Србију” током одржавања тениског турнира „Serbia Open”, у 2009. и 2010. години, Министарство животне средине и просторног планирања је предузећу „News-wall” из Београда, платило 47.081.610 динара, што је у тренутку закључења уговора износило 475.798 евра. Поред невероватног износа за наведену услугу, у самом поступку јавне набавке забележен је и низ неправилности, на које је указала и Државна ревизорска институција. Бивши министар гостујући у поменутој емисији („Утисак недеље”) је коначно открио праву истину о промоцији акције на тениском турниру. Према његовим речима, новац је потрошен по налогу тадашњег државног врха како би се помогла организација турнира. Ако у обзир узмемо чињеницу да је организатор турнира, предузеће „Family sport” од овог посла добило нешто више од 100.000 евра, поставља се питање коме се „помогло” са остатком новца.

Укупан износ који је кроз пројекте додељен јединицама локалне самоуправе, предузећима и удружењима грађана и износ који је потрошен на јавне набавке у оквиру

акције „Очистимо Србију” је 1.534.290.353,70 динара. Поставља се питање како је потрошен остатак до укупне вредности пројекта, који износи 2.485.000.000 динара, односно како је потрошено 950.709.646,30 динара (око 9,5 милиона евра)? Можда питање и није на месту с обзиром да је у питању „подизање свести о значају животне средине”.

Поред намене и износа одобрених средстава занимљиво је и како су одобравана средства од стране Фонда за заштиту животне средине за пројекте министарства, садржај самих пројеката и улога највиших функционера Министарства и Фонда у овим проблематичним пословима. Такође је важно да надлежни органи утврде да ли је и на који начин Фонд за заштиту животне средине извршавао своје законске обавезе и контролисао да ли су одобрена средства коришћена на наменски начин.

О томе у којој мери је ситуација везана за одобравање и трошење средстава за спровођење акције „Очистимо Србију” апсурдна и прожета злоупотребима и сукобом интереса, сликовито говори неколико детаља. Један од најмаркантнијих јесте околност да је доскорашња директорка Фонда за заштиту животне средине Жељка Јуракић била у 2009. и 2010. години члан оперативног тима за реализацију пројекта. Подсећамо да, према Правилнику о условима за доделу и коришћење средстава Фонда за заштиту животне средине одлуку о додели средстава кориснику средстава на предлог директора доноси Управни одбор. Дакле, онај на чији се предлог додељују средства за реализацију пројекта био је истовремено део пројектног тима.

Да би цела ситуација била још занимљивија, председник Управног одбора Фонда Оливер Дулић, који је истовремено и овлашћени заступник подносиоца пријаве за суфинансирање, односно Министарства животне средине и просторног планирања, 29.04.2010. године потписује Одлуку о изменама и допуни Одлуке бр. 06-00-004/2010-05/15, којом Фонд одобрава средства Министарству животне средине. Дакле, овлашћени заступник подносиоца пријаве уједно је и онај који одлучује о судбини саме пријаве.

Иста ствар дешава се и 2011. године, када члан Управног одбора Фонда Немања Комарец, који је истовремено и овлашћени заступник подносиоца пријаве за суфинансирање, односно Министарства животне средине и просторног планирања у 2011. години, потписује Одлуку о изменама и допуни Одлуке бр. 401-00-254/2011-01/1 од 06.04.2011. којом Фонд одобрава средства Министарству животне средине.

Занимљиво је да је у 2009. години Фонду за заштиту животне средине био потребан само један дан да одлучи о пројекту Министарства животне средине и просторног планирања. Пројекат је предат 29. јануара, а Фонд га одобрава 30. јануара! Рекорд у брзини одлучивања срушен је три године касније. У 2012. години Министарство животне средине предаје пројекат 19. марта, а Фонд

ОЧИСТИМО СРБИЈУ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И
ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА

га одобрава истог дана. Брзина одлучивања вероватно довољно упечатљиво сведочи о сложености и свеобухватности пројеката, за које су из буџетских средстава издвојене десетине милиона евра.

Коалиција за надзор јавних финансија сматра да је неопходно спровести детаљну и професионалну истрагу о пословању Министарства животне средине и просторног планирања и Фонда за заштиту животне средине, и са посебном пажњом истражити злоупотребе везане за акцију „Очистимо Србију”. Сматрамо да су злоупотребе у јавним набавкама које се односе на услуге рекламирања, оглашавања, истраживања, израде веб сајтова, добра основа за почетак темељне истраге од стране надлежних полицијских и правосудних органа, које ће довести до откривања пуне истине и кривичноправног

процесуирања доскора високих државних функционера.

Ово је посебно значајно с обзиром на чињеницу да примери финансијских злоупотреба учињених у току спровођења акције „Очистимо Србију” нису ни једини ни усамљени, већ представљају класичан образац коруптивног деловања упакованог у „бригу за добробит друштва”. ●

